

V 882

DISSERTATIO IVRIDICA INAUGVRALIS

D E

USU PRACTICO
TITVLI INSTITVTIONVM,
QVIBVS MODIS
IVS PATRIAE POTESTATIS
SOLVITVR,

QVAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DOMINO CAROLO,

PRINCIPE BORVSSIAE, MARCHIONE
BRANDENBV'G. RELIQA,
IN REGIA FRIDERICIANA,

PRAESIDE

DN. CHRISTIANO THOMASIO,

ICTO, S. REG. MAL. BORVSS. CONSILIARIO INTIMO, ACADEMIAE

DIRECTORE AC PROFESSORE PRIMARIO, FACVLTATIS

IVRIDICAE ORDINARIO ET H. T. DECANO,

PRO LICENTIA

PRIVILEGIA DOCTORALIA CONSEQVENDI

AD D. XXII. MAI. MDCCXVI.

HORIS ANTE - ET POMERIDIANIS

PVBLYCO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT

IOANNES LUIS,

HAMBVRGENSIS.

IENAE,

REC. LITTERIS IO. BERNH. HELLERI, 1746

DISSERTATIO JURINICA IN ALCORALIS

D. E.

USU PRACTICO

TITULI INSTITUTIONVM

QUIBUS MODIS

IUS PATRIAE POTESTATIS

SOLVITVR

AVAN

RECTORI MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPIS AC DOMINO

DOMINO CAROLO

BRITANICAE HORTIBUS, MARCHIONIS

BRANIBVRICI RELIGIOSI

IN REGIA TRIDECIMANA

PRASIDIS

DR. CHRISTIANO THOMASIO

PHILOSOPHO, COMITIS AC ACADEMIAE

PHILOSOPHIAE, JURIS, FACULTATIS

PHILOSOPHIAE ET H. A. DECANO

PRO LICENTIA

PHILOSOPHIAE DOCTORALIA CONSUEVENDI

AD. X. M. DC. CC. XXV.

HORIS ANTE ET POST MERIDIEM

PHILOSOPHIAE EXAMINI SUBMITTIT

IOHANNES LUIS

LEIPZIGENSIS

LEIPZIG

REC. LITTERIS IO. BERNH. HEILERS, 1748

CONTENTA CAPITIS. I.

A pud Romanos olim patria potestas durabat, quamdiu patri liberit. §. I.

An unquam jure Romano separata economia filii patria potestas fuerit soluta. b.

Neque per solas nuptias filie patriam potestatem apud Romanos fuisse solutam. c.

Duo modi antiqui solvendi patriam potestatem, mors & voluntas patris. §. II.

Mors naturalis patris aut filii quo jure solvat patriam potestatem. §. III.

Regulariter jure naturali. a.

Exceptio de morte avi intuitu nepotis est ex jure civili. b.

Mors civilis patris & filii etiam patriam potestatem solvit. §. IV.

Liberatis & civitatis amisso cur mors dicatur. a.

Remissio ad tit. de capit. dimin. de restitutione deportatorum. De relegatione. b.

Captorum ab hostibus jura extingvuntur, non sunt in suspensio, sed aliquando jure postliminii recuperantur. §. V.

Verba Caji nostrae Sententiae conformia. a.

Ulpiani & Justiniani de suspensione loquentia. Minus accurate. b.

Usus observationis hujus. c.

Jus postliminii quid? Fictio postliminii. §. VI.

Etymologia postliminii. a.

Definitio juris postliminii. b.

Figmentum fictionis Legis Corneliae, ab interpretibus excogitatum, si pater in captivitate moreretur. §. VII.

Nulla fictioe hic opus. Neque ejus mentio fit à JCtis Romanis. c.

Lex Cornelia plane non egit de liberatione à patria potestate, sed solum de restituentis captivorum, in captivitate morientium. d.

Emancipatio triplex I. Vetus, §. II.

*Descriptio veteris emancipationis ex Cajo. Et Theophilo.
Cum adjunctis annotationibus. b.*

II. Anastasiana, §. IX.

Conjectura, jam ante Anastasum emancipationem veterem paulatim in desuetudinem venisse, & liberos per rescripta fuisse legitimatos. a.

Cur Anastasus mentionem fecerit liberorum absentium, vel in judicio non presentium? Res dubia. b.

An emancipatio per rescriptum etiam admiserit procuratorem? c.

III. Justiniana, §. X.

Remissio ad alios titulos. a.

Falsum esse, quod tempore Justiniani emancipatio vetus in usu fuerit. Sed Tribonianam ex imprudentia multa de emancipatione veteri retulisse in Pandectis. b.

An emancipatio Justiniana debuerit fieri in presentia filii. c.

Dimissio tacita ex patria potestate ex constitutione Leonis, §. XI.

Locus Harmenopuli de novella constitutione Leonis. a.

Novella Leonis 25. b.

Leonis Novellarum exigua auctoritas, etiam apud Græcos. c.

Emancipatio à voluntate patris dependet, §. XII.

Id est, (1) liberi non possunt cogere parentes ad emancipationem. §. XIII.

Dissensus Dd. de numero limitationum hujus regulæ. §. XIV.

Versiculi de limitationibus illis. d.

Monita de singulis, §. XV.

De mala tractatione contra pietatem, eam non facere generalem exceptionem. Et esse in se valde obscuram. Adeoque liberis parum profuturam. a.

De adoptione damnosa. Eam primario intendere ne impuberes arrogarentur. b.

De fideicommissio vel legato patri relicto sub conditione, si filium emancipaverit. Nec tum patrem cogi potuisse ad emancipationem. Expositio l. 114. §. 3. de legatis 1. Idem dicendum, si patri

si patri legatum fuerit sub modo, ut filium emanciparet. Exponitur Paulus recept. Sent. lib. 4. tit. 13. § 1. c.

Responsio ad Ulpiani legem 92. de condit. & demonstr. partim nobis sum sententia, partim sententiam mutantis, sed absque iustis rationibus. Quas neque adductum ab Ulpiano Severi rescriptum aequè irregulare adjuvat. d.

De patre pecuniam accipiente, ut filium emanciparet, neque eum patrem cogi potuisse. Expofitio l. 1. §. 3. si à par. quis manum. fuerit. c.

Alii modi finiendi patriam potestatem sine emancipatione, ab imperatoribus inventi. §. XVI.

(1.) Si pater filiam prostituere. a.

Aut (2.) si infantem exponeret. b.

Aut (3.) si incestas nuptias contraberet. c.

(II.) Liberos consensus in emancipatione veteri non requireretur, sed poterant etiam inviti emancipari. §. XVII.

Textus pro dissentientibus allegati. a.

Potissimum l. 5. C. de emancip. b.

Probatur olim liberorum consensum non fuisse requisitum.

Quia patres poterant etiam liberos domo expellere. Obiter exposita l. 6. C. de patr. pot. Notatur Huberus. An Pauli tempore jam consensus filii fuerit requisitus. Adnotatio ad l. 132. de V. O. Non tamen facile fuisse casus dables, ut

filii emancipandi dissentirent. c.

Olim nulla dignitas liberabat, nisi Sacerdotalis. §. XVIII.

Probatur regula. a.

Exceptionis origo. b.

Probatio de flaminibus. c.

Requisita Virginis Vestalis. Eius liberatio à patria potestate.

Ritus capiendae virginis. An hic modus finiendae patriae potestatis fuerit intuitu parentum voluntarius? d.

Postea Justinianus summæ patriciatus dignitati idem privilegium indulget. §. XIX.

Videlicet ex ratione status monarchici. a.

Patricii olim qui, qui postea, qui sub imperatoribus. b.

Verosimile, Justinianum legem tulisse de casu vix dabili. c.
Imo id extendit ad alias dignitates, ab oneribus Curiae liberantes. §. XX.

Ratio extensionis. a.

De oneribus Curialium remissive. b.

Salvis utrobique liberis iuribus familiae. §. XXI.

Et simul etiam ad dignitatem Episcopalem. §. XXII.

Titulus paternitatis Clero tributus, eum eximit à potestate seculari. b.

Adoptio, etiam ex parte modus solvendi P. P. §. XXIII.

Qua de re nullum dubium. a.

De constitutionibus Justiniani remissive. b.

Intuitu nepotis nati adspiciendum tempus conceptionis. §. XXIV.

Ratio ex Ulpiano. a.

CONTENTA CAPITIS II.

Varius dissensus de usu pratico hujus tituli. §. I.

Auctores precipui huc pertinentes. a.

Fontes illius dissensus. b.

Jam alibi de usu emancipationis actum. §. II.

Synopsis dissertationis de quasi emancipatione Germanorum. a.

Affertio generalis de non usu modorum Romanorum finiendi patriam potestatem. §. III.

Ratio assertionis. a.

Apud Germanos patriam potestatem tollit mors naturalis & separatio. b.

Speciales: mors civilis non est modus finiendi P. P. §. IV.

Rationes speciales varie. a.

Jura parentum vel liberorum bello captorum sunt in suspensio. b.

Nec emancipatio. §. V.

Remissio ad alibi dicta. a.

Nec dignitas. §. VI.

Varie quaestiones & assertiones Doctorum frustraneae. a.

DISSER-

DISSETATIO INAUGVRALIS
DE
VSU PRACTICO TITVLI
INSTITVTIONVM
QVIBVS MODIS IVS PATRIAE
POTESTATIS SOLVITVR.

CAPVT I.

Sententia & Emendatio juris Romani.

§. I.

Supra dictum fuit, patriam potestatem ex instituto Romuli durasse tamdiu, quamdiu id patri libuerit, etiam ad dies vitae a). Hinc si filius maiorennis fieret, siue seorsim habitaret, b) siue secundum mores aliarum gentium per nuptias inciperet novae familiae caput fieri,

Apud Romanos olim patria potestas durabat, quamdiu patri libuerit.

ri, Romani tamen nullo horum modorum patriam potestatem finire volebant, neque adeo volebant, filium uxore ducta novæ domus principem esse, sed mulierem c) in domum paternam deducere, ejusque partem manere, familiæque imperio subijci volebant, utut seorsim habitantem.

An unquam
jure Roma-
no separata
œconomia
filii patria
potestate fu-
erit soluta.

a) Vide Dissert. *de Usu pract. tit. Inst. de patr. potest. c. I. §.*
4. ex Dionys. Halic. *lib. 2. c. 27.*

b) Scripserat Wissenbachius *Disput. 6. ad Instit. §. 43.* hodie per universam fere Europam, finiri patriam potestatem, matrimonio patris consensu inito, item separata filii habitatione, & bonorum administratione, additis verbis, *quæ & jure civili præsumtionem non levem soluta patriæ potestatis inducit, si patre sciente & concedente fiat,* quem in finem adducit *l. 1. C. de patr. potestate.* Sed recte jam Huberus monuit *disp. 15. Fundam. juris §. 1.* quamvis dissimulato Præceptoris nomine, perperam separatam habitationem, aut bonorum administrationem, ut modum solvendæ patriæ potestatis, ex jure civili deduci; nihil enim ibi, quam præsumtio soluti juris patrii, habetur, eaque non ex separata habitatione filii, (ut de qua plane nihil memorat ista lex, neque ad impuberem, de quo ibi agitur, ea commode applicari potest,) neque ex administratione ipsius filii, sed per tutores patiente patre facta, qui non nisi his, qui sui juris sunt, dantur. Quin & Cicero, in oratione pro M. Cælio, cum adversarii in Cælio taxassent, quod juvenis adhuc à patre semigraverit, monet *c. 7.* quod nec hæc semigratio indistincte in juvenibus taxari possit, & quod Cælium in specie attinet, dicit, id non solum permittente, sed & svadente patre factum esse, sed & ex justa causa, cum domus patris à foro longe abesset, ut facilius & domum Ciceronis adire, & à suis clientibus conveniri possit. Cælium vero adhuc filiumfamilias, & in potestate patris fuisse, docent verba Ciceronis præcedentia *eod. c. 7. Tabulas, qui in patris potestate est, nullas conficit.* Et Justiniani tempore adhuc idem fuisse in usu, ut filius, etiamsi separata

QUIB. MOD. IVS PATR. POTEST. SOLVITVR. 9

separata oeconomia uteretur, tamen adhuc esset in potestate patris, docet §. 2. de oblig. que quasi ex del. nasc.

c) Sed annon filia saltem per nuptias ex patria potestate Neque per
iverint, dubitant Dd. quibusdam statutibus, filias si nuptia per solas nupti-
conferreationem aut coemtionem fuerint celebratae, eo ipso abs as filia pa-
que ulteriori patris emancipatione, eas transiisse ex potestate patri- triam pote-
tris, in potestatem mariti, aliis contra asserentibus, solis nuptiis, statem apud
etiam per conferreationem & coemtionem celebratis, filias non Romanos
liberatas fuisse à patria potestate, si non insuper emancipatio ac- fuisse solu-
cesserit, quæ posterior sententia antiquitatibus Romanis est magis tam.
conformis. Vide *Dissert. de Us. pr. tit. Inst. de his qui sui & c. c. l. §. 6. lit. m. & §. 11. lit. s. & latius in dissert. de Us. pr. tit. Inst. de nuptiis c. 1. §. 4. lit. k. n. 6. & §. 6. lit. u. p. 21. item §. 7. lit. un.*

§. II.

Itaque veteres Romani tantum duos modos *Duo modi*
solvendæ patriæ potestatis agnoverunt, mortem & *antiqui sol-*
voluntatem patris. Dignitas enim nulla, quam e- *rendi patr.*
minens etiam esset, ut ex Dionysio Halicarnasseo *potestat. mors*
jam alibi ostensum, filium familias à potestate patris *& voluntas*
liberare poterat. a) *patris.*

a) Vid. *Dissert. de Us. pract. tit. Instit. de patr. potest. c. 1. §. 5. 6.*

§. III.

Mortem quod attinet, de eo nullum est dubi- *Mors Natu-*
um, quin morte patris & filii extingveretur etiam *ralis patris &*
jure gentium patria potestas, a) quod vero morte *filii quo jure*
avi nepotes non semper liberarentur à potestate *solvas patri-*
patris, peculiare Romanis erat, non tamen repu- *am potesta-*
gnante jure gentium. b) *tem.*

a) *Pr. Inst. h. t.* Nam mors omnia jura solvit, & patria Regulariter
potestas personale quid est, ad heredes non transiens. *jur. naturali.*

B

b) Quia

Exceptio de morte avi intuitu nepotis est ex jure civili. *b)* Quia enim jus Romanum impediēbat potestatem patriam, alias jure Gentium cuilibet patri in filios suos competentem, eo in casu, si pater adhuc esset in potestate avi; recte rationi maxime conveniens erat, ut sublato isto impedimento vires suas exereret potestas haec impedita, & ita mortuo avo nepotes non fiebant surjuris, sed manebant in potestate patris viventi, & non emancipati. *d. princ.*

§. IV.

Mors civilis patris & filii etiam patriam potestatem solvit. Præter mortem vero naturalem, jus Romanum introduxit etiam mortem civilem *a)*. Itaque sive pater sive filius ab hostibus capiantur, aut servi poenæ fiant, aut deportentur cum reliquis juribus civitatis, etiam patria potestas extinguitur. *b)*

Libertatis & civitatis a- *a)* Intereunt autem homines, inquit Ulpianus, *l. 63. §. fin. pro socio, maxima aut media capitis diminutione, aut morte.* Idem *l. 59. §. fin. de Cond. & dem. or. fir.* notavit, *servitutem moris assimilari*, quia videlicet de jure Romano, servi & peregrini non magis sunt juris civilis participes, quam mortui.

Remissio ad tit. de capiti. dimin. *b)* §. 1. 3. 5. *Inst. b. 1.* Quinam autem fiant servi poenæ, quid sit aquæ & ignis interdictio, deportatio, relegatio, exilium, suo loco exponitur *de usu practico tituli Instit. de capiti. dimin.* Interim id facile intellectu est, quod pater & filius, si deportentur, cum reliquis juribus civitatis, etiam amittant jura patriæ potestatis, & jura filiorumfamilias, nisi à principe restituantur per omnia §. 1. *hic.* Nam generalis remissio, nil nisi veniam delicti, & reditum in patriam indulget, *l. 2. & 3. ff. l. 1. 2. 3. 4. 9. C. de sent. poss.* Simul vero evidens est, cur nuda relegatio patris aut filii in insulam, quæ jura civitatis non adimebat, jura patriæ potestatis intacta relinqueret. §. 2. *hic.*

§. V.

§. V.

Ergo captus ab hostibus, sive pater sive filius, *Captorum ab hostibus jura* tanquam si mortui essent, ille jus patriæ potestatis *amittit, hic in patria potestate esse desinit, a)* quia *extingvuntur* servi hostium facti sunt, adeoque non in suspenso *non sunt in suspenso, sed aliquando* sunt illa jura, etsi Justinianus, Ulpianum secutus, *jure postliminii recuperantur. c)* minus accurate ita loquatur, *b)* sed si de captivitate evaserint, jure postliminii recuperantur. *c)*

a) Cajus lib. 1. Instit. tit. 6. §. 3. *Si ab hostibus pater captus sit, in potestate, quamdiu apud hostes fuerit, filios non habebit. Sed si de captivitate evaserit, jure postliminii omnem, sicuti in aliis rebus, ita & in filios recipit potestatem.* Verba Caji nostræ sententiæ conformia.

b) Ulpianus in fragm. tit. 10. §. 4. *Si pater ab hostibus captus sit, quamvis servus hostium fiat: tamen cum reversus fuerit, omnia pristina jura recipit, jure postliminii. Sed quamdiu apud hostes est, patria potestas in filio ejus interim PENDEBIT. Hanc vero præ oculis habuisse Justinianum, docet §. 5. hic. Si ab hostibus captus parens, quamvis servus hostium fiat, tamen PENDET jus liberorum propter jus postliminii, & mox: jus quoque potestatis parentis in SUSPENSO esse &c. Nam quod pendet, non est extinctum, nec recipitur proprie, sed suspensione remota continuatur. Extincta enim recipiuntur. Adde quod is, qui alienæ potestatis est, alium non possit habere in potestate l. 21. ad l. Jul. de adulter.* Ulpiani & Justiniani de suspensione loquentia, Minus accurate.

c) Vide loca Caji & Ulpiani modo descripta §. 5. hic. Neque putes, pertinere hanc observationem nostram, ad subtilitates inutiles & logomachias. Usus enim est, quod interim liberi nuptias contrahant efficaciter, sine consensu patris, res acquirant, testamenta condant, omniaque ut patresfamilias agant, ac pater postliminio reversus, recipiat quidem patriam potestatem de novo, & ita simul potestatem in liberos, ex istis nuptiis genitos, jus in bona interim à filio acquisita, testamentum etiam filii viventis corruat, l. 15. de suis & legu. hered. ubi & Papinianus utitur termino

no SVSPENSI Juris, nuptias tamen ipsas non possit nullas declarare, tanquam sine consensu suo contractas, quod tamen dicendum foret, si jus patriæ potestatis saltem suspensum fuisset. Nunc cum filius, ejus pater ab hostibus captus est, revera interim sit homo sui juris, patris etiam consensu in nuptiis non habet opus. Etsi Huberus *d. dissert. 16. Fundam. jur. §. 9.* putet, valere has nuptias, quasi patris jussu contractæ fuissent, de qua tamen fictione nihil memini me in jure Justiniano legisse. Ita similiter puto valere alienationes filii interim factas, nec rescindi eas à patre posse; quia eadem est ratio.

§. VI.

*Jus postlimi-
nii, quid. Fi-
ctio postli-
minii.*

Jus postliminii unde dicitur, Grammaticis relinquimus. a) Est vero jus postliminii jus, quo, qui captus ab hostibus & tempore belli b) reversus est, perinde omnia recuperat, ac si captus ab hostibus non fuisset, nam fingit postliminium, cum in civitate semper fuisse, c) unde solet appellari, fictio postliminii.

*Etymologia
postliminii.*

a) Cicero in *Topicis cap. 8.* In verbo *postliminii* Servius *no-
ster*, ut opinor, nihil putat esse notandum, nisi *POST*, & *LIMI-
NIVM*, illud productionem esse verbi vult, ut in finitimo, legiti-
mo, non plus inesse *TIMVM*, quam in meditullio *IVLLIVM*.
Scævola autem junctum putat esse verbum, ut sit in eo *POST*, &
LIMEN, ut, quæ à nobis alienata sunt, cum ad hostem pervenerint,
& ex suo tanquam limine exierint, dein cum redierint *POST* ad
idem *LIMEN*, postliminio videantur rediisse. Scævolam secutus
est Justinianus §. 5. *hic*, verbis prolixioribus, & à scopo Institutionis
num alienis. Confer Grotium *de Jure belli & pacis lib. 3. c. 9. §. 1.*
& ibi commentatores.

*Definitio
juris postli-
minii.*

b) Reliqua definitionis verba, latius exponit Huberus *d. dissert. 16. ib. 12. 13. 14. 15.* & *Parte 2. digress. lib. 1. cap. 19.* Conf. Oisæl. *ad Caji insti. p. 93. seq.* Maluimus tamen adhibere in definitione

QUIB. MOD. IVS PATR. POTEST. SOLVITVR. 15

nitione verba *tempore belli*, quam cum Hubero *d. dispui. 16. §. 13. & d. cap. 19. §. 8.* requirere, ut captivus redeat *codem bello*. Erſi enim rationem aſſerti ſui det Huberus ex Tryphonio *l. 12. pr. de captiv. & poſtlim. reverſ.*: quod qui pace facta revertatur, careat beneficio poſtliminii, niſi pacis conditionibus aliter ſit cautum; hæc ratio tamen ſaltem innuit, quod jus poſtliminii ceſſet tempore pacis, non tempore belli, non vero requirit, ut quis revertatur *codem bello*. Adde Grotium *d. l. §. 4.* & ibi commentatores. Caterum quomodo redeat captivus tempore belli, parum intereſt, utrum dimiſſus, an vi vel fallacia, poteſtatem hoſtium evaſerit, ita tamen, ſi ea mente venerit, ut non ad hoſtes reverteretur, notante Florentino *l. 26. eod. tit.*

c) §. 5. *hic*, ſalvis tamen limitationibus ad §. *preced. lit. c.* adductis,

§. VII.

Quod ſi autem pater, qui ab hoſtibus captus eſt, in captivitate moriatur, ab eo tempore, quo ab hoſtibus captus eſt, filii ſtatim ſui juris eſſe effecti, ex ſupra dictis *intelligentur*, a) non vero ut Juſtinianus iterum, b) quæ nota improprietas eſt, quod non animadvertentes interpretes, introduxerant ſine ratione hic fictionem legis Cornelia, cum tamen in caſu, de quo agimus, nulla fictione ſit opus, c) & lex Cornelia de noſtro caſu plane nihil diſpoſuerit, ſed ſaltem in ſpecie de teſtamentis eorum, qui apud hoſtes moriuntur. d)

a) Ita loquuntur Cajus *l. 1. Inſt. tit. 8. §. 2.* & Ulpianus in fragmento *d. tit. 10. §. 3.*

b) §. 5. *hic*.

c) Quia enim captivitas erat mors civilis omnia jura tollens ideo ſecuta morte patris naturali nulla opus erat fictione, ut patria ne hic opus,

neque ejus
mentio fit
à JCrts Ro-
manis.

potestas retro à tempore captivitatis sublata videretur, sed quod semel extinctum fuerat, manebat extinctum, & liberi simpliciter sui juris manebant, uti statim post captivitatem facti fuerant. Reverso vero patre, ut desinerent, quod erant, opus erat fictione, quam postliminium suggererebat: atque adeo JCrts ad duplicem hunc eventum respicientes priore casu non ad fictionem legis Corneliae provocarunt, sed ea saltem, quæ ex principiis juris per necessariam interpretationem sequebantur, declararunt. *l. 6. §. ult. de tutel. l. 1. §. 2. ad SC. Maced. l. pen. de suis & legit. hered.* Ita & Theophilus in *paraphr. ad b. 1.* recte infert, quod, si unus filiorum ex peculio profectio interim, antequam pater captivus apud hostes moreretur, aliquid lucratus sit, id cum reliquis communicare non teneatur, verum solus retinere possit &c. Ait quidem Ulpianus *l. 18. de captivis in omnibus partibus juris, eum qui reversus non est ab hostibus, quasi tunc decessisse videri, cum captus est;* Sed hoc nihil quam comparationem mortis naturalis cum civili, quæ servitute contingit, significat; id est, qui captus est, mortuus esse videtur. Similitudo hæc est, non fictio. Fictio enim supponitur, quod non accidit. Ita deportatio apud Romanos etiam erat species mortis civilis, neque tamen deportatio propterea dicitur fictio. Ita apud nos hodie carcer perpetuus solet morti æquiparari, sed tamen nec hic sub carcere subest fictio. Adde Huberum *disc. Disput. 16. §. 10. & part. 2. digress. lib. 1. cap. 20.*

Lex Cornel.

d) Vide l. 12. qui testam. fac. poss. l. 28. de vulg. & pup. subst. plane non e. l. 6. §. 12. de injust. rupt. irr. fact. test. l. 12. §. 1. l. 22. §. . de capt. & git de libe. postlim. revers. Anton. Augustin. *de Legibus SCtis &c. p. 57.* quod rat. à patria mitior prætervidisse Huberum. Unde potius hæc lex Cornelia potestas, sed ex principio juris communis, quod captus ab hostibus habeatur solum de te. pro mortuo, per modum conclusionis deducta est, quam, ut ex stament. ca. hac lege Cornelia illa comparatio captivitatis cum morte, orta ptivorum in fuerit, unde nova oritur demonstratio, interpretes inconvenien- ter illam comparationem habere pro fictione legis Corneliae. Cum enim magna oriretur ratio dubitandi, an testamentum ejus, qui apud hostes ut captivus moreretur, valere deberet, cum testa- ment-

mentum ejus, qui capitis diminutionem passus fuerit, irritum fiat, & saltem reconvalescat, si testator mortis tempore suæ potestatis fuerit §. 4. & 6. *Instit. quib. mod. test. infirm.* Cornelius Sylla definiuit, id testamentum tamen valere ex ratione quod testator captus ab hostibus momento captivitatis mortuus esse censetur. An vero JCI hanc legem Corneliam explicant, quorum aliquod ab initio hujus notæ allegavi, semper in illa ratione legis Cornelianæ manserint, nec ne, non ad præsentem titulum, sed ad titulum, quibus modis testamenta infirmantur, pertinet.

§. HX.

Voluntate patris non qualibet, sed solenni id *Emancipatio* est emancipatione patria potestas desinebat. Est *triplex 1.)* vero emancipatio triplex, Vetus, Anastasiana & Justinianeæ. a) Vetus fiebat b) imaginaria venditione, trina in filiis, una in filiabus, vel nepotibus ex filio, adhibitis certis ritibus & formulis & constituto patre fiduciario.

a) §. 6. *hic.*

b) Veterem emancipationem præ aliis distinctissime describit Cajus lib. I. *Instit. tit. 8. §. 3.* Item per emancipationem filii sui veteris juris efficiuntur. Sed filius masculus tribus emancipationibus de potestate patris exit, & sui juris efficitur. Mancipatio autem, hoc est nis ex Cajo, manus traditio, quedam similitudo venditionis est: quia & in emancipationibus præter illum, hoc est certum patrem, alius pater adhibetur, qui fiduciarius nominatur. Ergo iste naturalis pater filium suum fiduciario patri mancipat, hoc est, manu tradit: à quo fiduciario patre naturalis pater unum aut duos nummos quasi in similitudinem pretii accipit, & iterum eum acceptis nummis fiduciario patri tradit. Hoc secundo & tertio fit, & sic de potestate patris exit. Quæ tamen mancipatio solebat ante Præsidem fieri, modo ante Curiam faciendâ est: ubi quinque testes cives Romani in præsentem erant, & pro illo qui Libripens appellatur, id est, stateram tenens, & qui Antistes

eus appellatur, alii duo, ut septem testium numerus impleatur. Ta-
 men cum tertio mancipatus fuerit filius à patre naturali fiduciario pa-
 tri, hoc agere debet naturalis pater, ut ei à fiduciario patre remanci-
 petur & à naturali patre manumittatur: ut, si filius ille mortuus fu-
 erit, ei in hereditate naturalis pater, non fiduciarius succedat. Fe-
 mina vel nepotes masculi ex filio una emancipatione de patris vel avi
 exeunt potestate & sui juris efficiuntur. Et hi ipsi quamlibet una e-
 mancipatione de patris vel avi potestate exeant, nisi à patre remanci-
 pati fuerint, à naturali patre manumissi, succedere eis naturalis pater
 non potest, sed fiduciarius, à quo manumissi sunt. Nam si remanci-
 patum sibi naturalis pater vel avus manumiserit, ipse eis in hereditate
 succedet. Adde Theophilum in paraphrasi §. 6. h. 2. ex quo se-
 quentia ad illustrationem dictorum à Cajo pertinentia erunt no-
 tanda: *Quinque aderant testes, & libripens stateram & nummum
 æreum ferens, & medius aliquis. Deinde medius ille his presentibus
 filium de patre emebat, dabatque quasi in similitudinem pretii unum
 illum nummum & ita filius in potestatem medii illius transibat, loco
 servi futurus: & eum medius ille vindicta manumittebat. Sed is
 tacita quadam ratione in patris potestatem recurrebat. Jam iterum
 igitur eum pater vendebat, idque eundem in modum, & emtor eum
 rursus vindicta manumittebat. Atque iterum tamen tacito in patris
 potestatem revertebatur. Tertium ergo vendebatur & ita solvebatur
 patria potestas. Vindictaque manumittebatur & ita sui juris fiebat.*
 Adde etiam Ulpiani *fragm. tit. 10. §. 1.* Videtur autem hæc ima-
 ginaria venditio à Jctis ex potestate quam Romulus patri conces-
 serat ter vendendi filium ad fictionem traducta esse, ut latius proba-
 vit Dn. Præses *diss. de Usu pract. Inst. de patr. potest. c. 1. §. 31. seqq.*
 Pater fiduciarius à fiducia dicebatur. Fiducia vero est lex redhi-
 bendi vel revendendi venditioni apposita. Et in emancipatione
 naturalis pater fiduciam cum emtore imaginario contrahere dice-
 batur, cum filium ea lege ipsi mancipabat, ut eum post tertiam
 venditionem sibi iterum remanciparet, ut ipse pater naturalis ter-
 tio filium manumitteret & ita jus succedendi sibi acquireret. Vid.
 Oisfel, *ad Caji instit. p. 96. & 100. seqq.* Ideo autem pater fiducia-
 rius antestatus dicebatur, quia testato sive testibus adhibitis con-
 venie-

Et Theo-
philo.

veniebatur, scilicet testibus quinque puberibus civibus Romanis, in quorum & libripendis præsentia emancipatio fiebat. Postea loco libripendis & patris fiduciarii alii duo testes fuere adhibiti. Oifel. d. l. p. 98. 99. ubi etiam distincte docet, quomodo in loco Caji descripto Anianus, tanquam insignis juris doctor omnia jura, vetera & nova, liquida & crassa, quasi in unam ollam, absque judicio, conjecerit, partim in verbis *modo ante Curiam*; partim in verbis: *Et pro illo qui libripens appellatur Et.* cum tamen statim iterum patris fiduciarii mentionem injiciat.

§. IX.

Cum vero hæc imaginariæ ambages posteritati displicuissent, a) Anastasius imperator constituit, ut exemplo adoptionis, emancipatio fieret per rescriptum principis, b) libello supplici à parentibus c) oblato, & postea competentibus iudicibus insinuato rescripto imperatoris.

a) Quando desierit vetus emancipatio equidem certo non constat. Ostensum tamen est à Dn. Præfide de *Uf. Pr. tit. instit. de adopt. c. 1. §. 13. lit. b. & §. 27. lit. b.* verosimile esse, istas antiquas formulas & solennitates sub imperatoribus paulatim deesse venisse, & jam à Theodosio juniore omnes antiquas formulas esse sublatas. Et cum arrogationum solennes formulæ amplius in usu fuerint, sed arrogationes per rescriptum principis fieri juberentur l. 6. C. de adopt. non etiam est à vero ab simile etiam ante Anastasium emancipationes factas esse per rescriptum vel in scriptis arg. l. 2. §. 3. C. de emanc. liber. quæ sunt ejusdem Diocletiani. Sed ea de re distinctius pronuntiare non possumus, quia diligentia Triboniani factum, ut de emancipatione per rescriptum principis non nisi rescriptum Anastasi in Codicem relatum sit.

b) L. 5. C. de emanc. liber. In qua præterea & illud notabile est, quod imperator loquatur de casu, *si parentes liberos vel absentes* mentionem

nem fecerit *res & peregre degentes, vel in iisdem locis seu regionibus, vel civitati-*
 liberorum *bus commorantes, in iudicio vero non presentes, per emancipationem*
 absentium *juris sui constituere maluerint.* Ad quam circumstantiam miror
 vel in judi- nihil annotatum fuisse à Dionysio Gothofredo, nec à Glossatori-
 cio non bus, nisi quod hi observaverint, pro absente haberi, qui absit à
 presentium? iudicio. Et utique dubium illud subesse videtur. Annon ad
 Res dubia. hanc circumstantiam legem hanc suam restringere voluerit Ana-
 stasius, ut, si filii emancipandi presentes sint in iudicio, emanci-
 patio per rescriptum non procedat? Scio equidem in legibus Co-
 dicis argumenta à contrario sensu non ubique procedere, scilicet
 in constitutionibus imperatorum ubi imperatores per *Epistolam*
de iure consulentibus aut supplicantes respondunt, vel per *De-*
cretum, inter partes litigantes causa cognita, sententiam dicunt,
 sed alia ratio est in *mandatis*, quando proprio motu certis perso-
 nis aliquid injungunt, & in *Edictis*, quando proprio motu gene-
 ralem ac omnes obligantem legem promulgant, ad quæ videtur
 etiam pertinere hæc lex Anastasiana. Deinde non apparet ratio,
 cur liberi in iisdem locis seu regionibus & civitatibus cum patri-
 bus emancipate volentibus commorantes in iudicio non fuerint
 presentes? vel enim non poterunt ex justa causa impediri adese,
 vel noluerunt. Si prius, cur imperator id non dixit, *si in ju-*
dicio non potuerint esse presentes? Si posterius, indicio est, quod
 liberi noluerint consentire in emancipationem, & tamen Impera-
 tor Anastasius postea jubet, ut illi consensum suum declarent.
 Quod si forte ad infantes, quorum in fine legis mentionem fecit,
 in illis etiam verbis respexit, & hoc poterat duobus verbis expri-
 mi. Verum nihil hic definire volo destitutus necessariis ad id sub-
 sidiis, sed dubia hæc saltem ulteriori aliorum discussione relinquo.

An emanci- e) d. l. 5. verbis: *superque precibus à seimet oblatis ad quæ*
 patio per re- Dionysius Gothofredus notat, *emancipationem non posse fieri per*
 scriptum et- *procuratorem*, idque latius probat. Sed uti quidem hæc observa-
 iam admise- tio valet de emancipatione solenni illa antiqua, quæ erat actus le-
 rit procura- gitimus *arg. l. 77. de R. J.* conf. dict. dissert. *de adoptionibus c. 1. S.*
 torem? *3. lit. a.* ita vercor, ut eadem dicenda sint de emancipatione per re-
 scriptum

QUIB. MOD. IVS PATR. POTEST. SOLVITVR. ¶

scriptum principis, cum cessent ibi illa rationes. Concedo quidem regulariter subscripsisse ipsos patres libello supplici, sed nullam causam video, cur procurator, speciali mandato ad impetrandam hanc emancipationem instructus, non fuerit admissus, neque eam vim latere in verbis: *a semet arbitror.*

§. X.

Placuit vero Justiniano, a) veterem illam emancipationem, quasi & illa adhuc tum temporis in usu fuisset, b) peculiari lege abrogare, & liberum relinquere, an quis Anastasiana emancipatione uti velit, an statim magistratum competentem adire, & coram eo filio consentiente declarare, quod cum emancipet, & ex potestate sua dimittat. c)

a) §. 6. hie l. ult. Cod. de emane. lib. Quæ vero utrobique Remissio ad Justinianus immiscet, de juribus patri salvis, item de successioni- alios titulis, & legitima parentum tutela, de his singulis, ad alios Institutionum titulos, suis locis agendum erit.

b) Ita enim incipit d. l. ult. C. Cum inspeximus in emancipationibus vanam OBSERVATIONEM CVSTODIRI, quod tempore Justiniani emancipationes in liberis personas figuratas, & circumductiones intricabiles & injuriosa rhapsimata, quorum nullus rationabilis inventur exitus, jubemus, hujusmodi circuitu in posterum quiescente & aliter tamen scribit, in præfatione Nov. LXXXI. Nam si emancipationis actio DVDM quidem, & per eas, quæ nuncupantur legis actiones, facta cum injuriis & alapis liberabat eos hujusmodi vinculis & c. Non equidem hic disputabo, an per rhapsimata hic alapa sint intelligendæ, an tactus virgæ Prætoris, seu idus vindictæ, quales constat olim in manumissionibus intervenisse, vide Franc. Balduinum, Justiniani l. 3. p. 271. seq. Dionys. Gothofred. in not. ad d. l. ult. C. & ad d. Nov. 81. id saltem notabo, eleganter

Sed Tribonianum ex improdientia multa de emancipatione veteri retulisse in pandectis.

eundem Baldvium d. l. observasse, dudum ante Justinianum de-
fuisse emancipationum antiquas fabulas, sed ex imprudentia col-
lectorum multa in Pandectis, de illo antiquo ritu, fuisse memora-
ta, ac si adhuc in usu essent. Sed cum hac fabula, inquit, agi de-
fisset, non debuerat Tribonianus Pandectis adscribere multa, quae ex
ea descendunt. Nam quorsum in eas refert illud Pauli: Emanci-
pari neminem posse, nisi in imaginariam servilem causam deductus sit.
l. 3. §. 1. de cap. minut. Certe hoc ante Justinianum quoque Ana-
stasius falsum esse, ostenderat. Quorsum apud Ulpianum dicitur si-
lius capite diminutus, cum emancipatus significatur? l. 3. §. ult. ad
SC. Maced. Quorsum ex eodem relatum est, filiam, cum emanci-
patur, vel nepotem, una emancipatione exire de potestate l. 5. de inj.
rupt. Lex antiqua, quae tres mancipationes requirebat, tantum lo-
quebatur de filiofamilias. Nam filiafamilias vel nepos semel tantum
mancipabatur, & semel manumissus fiebat sui juris. An bonus Tri-
bonianus putabat, tale aliquod, tamque obsoletum discrimen, ad su-
am quoque aetatem pertinere? Et quorsum totus ille titulus si à pa-
rent. quis manum. fuer. Quorsum toties mentio sit patris manu-
missoris? Quorsum contracta fiducia? l. 2. sed neque ad SC. Ter-
tull. Fiducia contrahi dicebatur, cum pater filium &c. (vide jam
supra dicta §. 8. lit. b.) Atqui diu antequam Pandectae ederentur,
tota haec fiducia ratio & consuetudo evanuerat, tamen si Justinianus pa-
tri emancipanti tribui jus illud voluerit, quod contracta fiducia tribue-
batur. Tantumque abest, ut aliquid ex veteri ceremonia tunc super-
esset, ut etiam principis rescriptum, quo solo posse simpliciter confici
emancipatione Anastasius constituerat, Justinianus non esse necessarium
edixerit. Ergo multis sentibus & spinis liberata erat Jurisprudencia,
nisi earum tribulos & aculeos Tribonianus Pandectis aspersisset.

An emancipatio Justiniana de consensu filii.

¶ Est enim de consensu filii in d. l. ult. C. de emancip. liber. discretis verbis nihil memoret Justinianus, hanc tamen ejus fuisse mentem verosimile est, cum circa dispositionem legis praecedentis Anastasiana, quod volente filio debeat fieri emancipatio per rescriptum, nihil immutaverit Justinianus. Illustrantur dicta, per ea quae habet Harmenopolus *Promptuarii lib. 1. iii. 17. §. 8. interpretre*

terprete Iohanne Mercero. *Qui est filium emancipaturus, competentem adeat iudicem, apud quem hac utatur verborum formula: HVNC sui juris esse patior, meaque manu mitto.*

§. XI.

Addit Harmenopulus, a) aliam deinde editam constitutionem à Leone Imperatore, b) quæ adhuc faciliorem reddidit emancipationis viam. Statuebat enim, satis esse, si pater permitteret filium rem suam sibi agere. Sed hæc constitutio, prout ut reliquæ Leonis, non videtur unquam magnæ fuisse auctoritatis. c)

a) Excerpta sunt hæc usque ad verba: *sibi agere, ex Franc. Balduini commentario ad §. 6. Instit. hic.* Sed nec locum Harmenopuli indicat Balduinus, nec constitutionem ipsam Leonis. Exstat autem locus Harmenopuli d. l. i. tit. 17. §. 9. *At Novella Casaria Leonis aliter statuit. Eius hæc sunt verba: Quoniam inter varios modos, quibus filius è potestate patria exit, hic quoque commemoratur; si cui tutela filii est commissæ ac demandata, sive pater sive avus ore proprio liberum eum ac sui juris effecerit: nos illud insuper adijcimus; si filius dumtaxat sibi constans, & certum ac stabile vitæ genus instituerit, ac delegerit, etsi non lingua, sed aliquo tacito consensu patris filio privatim res suas prudenter, & studiosè gerenti minime adversans, per se vivere concesserit, vultere & hanc potestatis patriæ solutionem, quamvis ad eam nec dum pervenerit aetatem, qua matrimonium contrahere possit.*

b) Constitutionem Leonis indicat Giphanius in comment. *Novella Leoniana ab imperatore Leone introducta. Novella Leonis 25. de qua & Harmenop lib. 1. tit. 15. In allegando tamen titulo Harmenopuli, sphalma commissum est.*

c) Sic enim pergit Giphanius: *Leoniana, ut pleræque ejus Leonis Novellæ*

vellarum
exigua au-
toritas et-
iam apud
Græcos.

instituta in usum non fuit recepta, ut de ejus Novellis ostendit Dominus Cujacius libro 12. obs. Sed hic iterum sphalma subest, nam in lib. 12. Cujacius nihil de Novellis Leonis. Legendum igitur lib. 17. obs. 31. ubi Cujacius probat, quod hæ Leonis constitutiones non tantum à Latinis non sint receptæ, sed etiam apud Græcos non magna earum fuerit autoritas. Adde Dion. Gothoff. in notis ad præm. Novell. Leonis lit. 6.

§. XII.

*Emancipatio
a voluntate
patris depen-
det.*

Diximus, a) emancipationem esse modum finiendæ patriæ potestatis, à voluntate patris dependentem. Generaliter autem illa libertas parentum hic in institutionibus declaratur, quod etiam avo liberum fuerit, utrum filium & nepotem simul, an filium solum vel nepotem solum emancipare vellet. b)

a) Supra §. 2. & §. 8.

b) §. 7. hic.

§. XIII.

*Id est (1.) li-
beri non pos-
sunt cogere
parentes ad
emancipatio-
nem.*

Continet autem ista assertio, de emancipatione à sola voluntate patris dependente, duas partes. Unam, quod liberi nullo modo possent cogere parentes ad emancipationem, a) quam & Imperator repetit. b)

a) Diferre Marcianus l. 31. de adopti. Non potest filius, qui est in potestate patris nullo modo compellere eum, ne sit in potestate, sive naturalis, sive adoptivus.

b) §. ult. hic, nisi, quod Imperator loco: nullo modo dicitur: nullo pene modo, ob statim dicenda. Sic & Papinianus l. 8. in fine unde liberi dicit: nec FACILE pater emancipare filium cogere poterit.

§. XIV.

§. XIV.

Quemadmodum vero alibi *a*) notatum est, *Dissensus doctorum de* Imperatores in statu monarchico, variis modis re- *florum de* frinxisse patriam potestatem veterem civium Ro- *numero limi-* manorum, & multa etiam in doctrina de arrogatio- *tationum* nibus, & adoptionibus mutasse; ita quoque nul- *huius regu-* lum est dubium, etiam regulam de non cogendis *la.* parentibus ad emancipationem, limitationes ali- quot jam ante Justinianum sub Imperatoribus pas- sam fuisse, etsi de earum numero non unanimes sint Dd. Tres emancipat Brunnemannus, *b*) quatuor Feltmannus, *c*) quinque communiter alii. *d*)

a) *Dissert. de Us. pract. tit. de patria potestate c. 1. §. 22. seq. & de us. pr. tit. de adopt. c. 1. §. 12. seq.*

b) *In Comment. ad l. 31. de adopt. scilicet in versiculis mox referendis, modum primum, secundum, & quartum,*

c) *In Comment. ad l. 32. eod. tit. addens scilicet præcedenti- bus tribus, modum qui in versiculis tertio loco commemoratur.*

d) *Ut Huberus dict. disput. fundam. 15. §. ult. & in prælect. ad b. 1. circa finem. De quibus concepti sunt versiculi non ignoti.*

(1) Si genitor sævus sit, (*l. fin. si à parente quis manum.*) pro- Versiculi de
situatve pudorem. limitationi-

Natæ, (*l. 12. C. de episc. aud.*) aut (3) pupillo forsan damno- bus illis,
sus adoptet, (*l. 32. de adopt.*)

(4) Legatum (*l. 92. de cond. & demonstr.*) aut (5) Nummos (*l. 1. §. 3. si quis à par. manum.*) capiat si hac condi-
tione.

Invito solvi poterit genitore potestas.

§. XV.

Sed hæ exceptiones non sunt ejusdem generis, *Monita de*
& *de singulis.*

& de singulis plura seorsim monenda. Coëgit quidem Imperator Trajanus patrem suum emancipare filium, sed tum quidem hæc poena extraordinaria, vim legis communis non habebat. *a)* Quæ Antoninus Pius de impuberibus arrogatis postpubertatem, si velint, emancipandis disposuit, non tam ad restringendam patriam potestatem, quam ad impediendam arrogationem impuberum respexerunt. *b)* Liberos regulariter non posse cogere parentes, etiam si ipsi legatum sit sub conditione, si liberos emancipaverint, aut sub modo, ut emancipent, verius est. *c)* Quod vero Ulpianus, extra ordinem id fieri posse, statuat, neque cum aliis juris principii bene cohæret, neque ex rescripto Severi æque irregulari multum corroboratur. *d)* Sed & de patre, nummos accipiente à tertio, ut filium emancipet, non asseritur à JCto, quod filius patrem ad emancipationem cogere possit. *e)* Denique exceptio, de patre filiam prostituente, etiam non videtur respicere ad coactam emancipationem, sed ad modos, quibus parentes inviti, sine emancipatione, amittunt patriam potestatem, in poenam delictorum, quales adhuc plures sunt, ut statim dicemus.

De mala *a)* Ita enim Papinianus *d. l. si à parente quis manum. su-*
traditione *erit: Divus Trajanus: filium, quem pater male contra pietatem af-*
contra pie- *ficiebat, coëgit emancipare; quo postea defuncto pater, ut manu-*
tatem, eam *missor, bonorum possessionem sibi competere dicebat: sed consilio Ne-*
non facere *rati Prisci & Aristonis, ei propter necessitatem solvenda pietatis dene-*
generalem *gata est. Vides, hic Trajanum non generaliter jusse, ut patres*
exception. *liberos contra pietatem afficientes cogantur eos emancipare, sed*
extra

extra ordinem alicui patri poenæ loco irrogasse, ut filium emanciparet, quæ adeo ex ipsius Justiniani principiis personam transgredi non debet §. 6. *Inst. de J. N. G. & C.* Nec obstat, quod jam non considerata sit, ut constitutio Trajani, sed ut Justiniani, cum casum in Pandectas retulerit, adeoque vim legis generalis ei tribuerit, illam etiam consequentiam nego, quod hoc modo ex constitutione personali generalis facta fuerit, sed id saltem effectum est, ut jam considerata sit, ut constitutio Justiniani, scilicet personalis. Cur vero inquis, eam in Pandectas retulit, si non debeat habere vim legis generalis? Jura enim non in singulas personas sed generaliter constituuntur *l. 3. ff. de LL.* Id ex ipso quare Justiniano vel Triboniano, qui & alibi ejusmodi constitutiones singulares retulit, quas inter duplex exemplum in *l. 2. ff. de his qui sui vel al. jur. sunt*, de constitutione in Julium Sabinum & Umbriciam matronam primis Justinianicis notum est. Quamvis etiam possis dicere, id in *l. fin. de qua agimus*, generale esse, quod pater ad emancipationem coactus non uti possit jure successionis ob verba finalia *d. l.* Adde quod illi, qui volunt, hic in genere contineri, patres ob sævitiam cogi posse ad emancipationem, non observaverint, verbis nimis generalibus à Papiniano describi causam, ob quam Trajanus ad hanc extraordinariam coërcitionem fuerit commotus. Etenim nimis vagum & obscurum est, in quo consistat id male *contra pietatem filium afficere*. Video equidem Dion. Gothofredum in notis ad hanc *l.* provocare ad Ciceronem *pro Cluentio*. Sed si totam hanc orationem Ciceronis à capite ad calcem perlego, video quidem ibi exemplum matris, cum quovis portento & monstro comparandæ, nefarias nuptias cum genero contrahentis, & nihil mali, nihil sceleris omittentis, quod illa non ab initio filio voluerit, optaverit, cogitaverit, effecerit, cujusque crimina conjunctim & quasi per indicem *ibid. cap. 66.* legere poteris; video depictum ibi vivis coloribus statum populi Romani vitiosissimum, & optarem, ut homines scholastici, qui quotiesconque Romanos nominant, piaculum se committere arbitrantur, si non addant: *cordatissimos illos maxime*, cum attentione totam illam orationem legerent, & cum encomium suum ad

D

ad eam compararent; Sed de patre ob duritiam filium emancipare coacto nihil lego, & si mens Gothofredi, uti videtur, fuit, exemplo Cluentiae se solum ostendere voluisse, quod filius quem Trajanus emancipare iussit, talem patrem nactus fuerit, qualis mater Cluentia fuit, vereor, ut hoc pacto rem acu teigerit, tale enim monstrum, quale Cluentia fuisse à Cicerone describitur, vix ullibi & usquam repertum esse credo. Quod si vero distinctior conceptus de mala contra pietatem tractatione filii, ob quam Trajanus voluit filium emancipari, non formetur, semper filio id urgenti opponetur, quod in omnium ore est, patrem, durum etiam, tamen esse patrem, & ex ipso Cicerone in dicta oratione pro Cluentio cap. 8. in iudicio filios de turpitudine parentis dicere vix oportere, idque in communibus hominum sensibus atque in ipsa natura positum, atque infixum esse, porro facile intelligi, non modo reticere homines parentum injurias, sed etiam animò æquo ferre oportere &c.

De adoptione damnosa; b) Papinianus l. 32. de adopt. Nonnunquam autem impubes, qui adoptatus est, audiendus erit, si pubes factus emancipari desideret. Idque causa cognita per iudicem statuendum erit. Imperator Titus Antoninus rescripsit, privignum suum iuvoni adoptare permittendum. Addit Marcianus l. 33. eod. Et si pubes factus non expedire sibi in potestatem ejus redigi probaverit, æquum esse, emancipari eum à patre adoptivo: atque ita pristinum jus recuperare. Imò Ulpianus etiam de arrogatione puberum non multum dissimilia habet, l. 3. §. 6. de minor. Si quis minor 25. annis arrogandum se dedit, & in ipsa arrogatione se circumventum dicat, (finge enim à pradone hominem eum locupletem arrogatum) dico debere eum audiri in integrum se restituentem. Et si enim in prioribus duabus legibus Papinianus & Marcianus adoptionis voce, non arrogationis utantur, contextus tamen offendit, adoptionis termino hic eos usos esse in significato generaliore pro arrogatione, & alibi ostensum est à Dn. Praeside in dissert. de usu tit. Inst. de adopt. c. 1. §. 2. & 9. arrogationem fuisse aliquot seculis antiquiorem adoptione in specie sic dicta. Adde ibid. §. 2. lit. b. Antoninum vero Pium non serio, sed ea intentione

one potius instituiffe arrogationem impuberum, ut eos, qui impuberes arrogare vellēt, à proposito dererreret, probatum fuit ibidem §. 18. Unde non fuit intentio Antonini, quod voluerit tradere exceptionem à regula, quo patria potestas legitime acquisita non debeat finiri, nisi ex voluntate patris.

c) Videamus initio leges huc pertinentes. Ita Marcianus De fidei-
l. 114. §. 8. de legatis 1. Sed, si liberos suos emancipare rogatus fuerit, (heres) non cogitur hoc facere: (à liberis, quibus hæc emancipatio per modum fideicommissi relicta est.) Potestas enim patria, patri relicta inæstimabilis est. Sed qualis hæc est Marciani ratio? Est, patriam potestatem esse rem pecunia inæstimabilem, quid hoc ad rem, si filii præsentem? Est etiam libertas res inæstimabilis, jure Gentium tamen quis libertatem suam vendere potest. Si patriam potestatem pater, rogatus à testatore, putasset, hereditate sibi relicta, æstimari non posse, non debebat hereditatem adire. At vero hereditate testatoris adita, & ita voluntate ejus ex parte sibi favorabili adimpleta, dolose agit, si sub hoc prætextu denegat adimpletionem. re testatoris voluntatem etiam in altero. Quid ergo dicemus de Marciano? An comparabimus eum cum Triboniano, sententiam, quod libertas sit res inæstimabilis, contra omnia juris principia, imo contra sensum communem, applicante ad legem Æliam Sentiam? §. ult. Inst. qui ex quib. caus. man. non poss. (vid. disfert. de usu Pract. doct. de impedim. manum. c. 1. §. 37. 38.) Absit. Respexit potius, quod regulariter saltem in causis pecuniariis, id est, pecunia æstimabilibus, fideicommissario darentur actiones adversus heredem arg. l. 2. C. de his que sub modo. At patria potestas, & liberatio ab ea, pecunia non æstimabantur. Unde facile intelligitur, quod in thesi diximus, non posse liberos parentes dum, si patri cogere ad emancipationem, etiamsi illis legatum sit relictum sub legatum sit modo, ut liberos emancipent per d. l. 2. Saltem de conditione sub modo, dubium est: ob ea, quæ leguntur apud Paulum recept. sentent. ut filium e. lib. 4. tit. 13. §. 1. Ea conditione heres institutus si liberos suos emancipaverit, omnimodo eos emancipare cogendus est. Pro conditione enim hoc loco emancipatio videtur adscripta. Sed ut taceam, obsecrum

cept. sent. rum hic esse, cur Paulus dixerit, pro conditione hic emancipati-
 lib. 4. tit. 13. onem *videri* adscriptam, cum tamen expresse casum formaverit de
 S. I. conditione, (nisi forte dicere voluerit: *Pro conditione enim hoc
 casu emancipatio est adscripta, non sub modo*) ea Pauli assertio non
 proderit liberis. Nam cum legatum conditionale non possit peti
 nisi adimpleta conditione, heres quidem non antea tenebatur le-
 gatam solvere, & ita ab herede, sed per indirectum saltem, cogi
 poterat pater, liberos emancipare, si legatum peteret. Atque
 ad hunc casum videtur respexisse Paulus. At liberis ipsis in con-
 ditione positus id non proderat, si heres legatum solvisset, ut ipsi
 patrem cogere ad emancipationem.

Responsio d) Ita enim Ulpianus l. 92. de cond. & demonstr. Si cui le-
 ad Ulpiani gatum fuerit relictum, isque rogatus sit liberos emancipare: an cogi
 legem 92. de debeat (eos antiquo ritu emancipationis) manumittere? Et rei-
 condit. & teneo me dixisse, desit eos à petitione fideicommissi; neque enim prætor
 demonstr. fideicommissarius eos ad libertatem uelitur, ut servos. (Conf. d. l. 2.
 partim no- C. de his que sub modo) Papinianum quoque libro nono responsorum
 biseum sen- scribere referebam, non esse cogendum emancipare filios suos. (Ha-
 tiensis, Genus ergo Ulpianus conuenit cum excerptis ex Marciano in nota
 partim sen- præcedente. Jam videamus cur idem sententiam suam mutave-
 rit.) Arbitror tamen extra ordinem debere constitui (à principe,
 tantis. Ergo hic non subest decisio Ulpiani, sed consilium) eum, qui a-
 gnouit id, quod sibi relictum est, hac contemplatione (id est sub hoc
 modo) ut liberos suos emanciparet, cogendum emancipare: Neque
 enim debet circumueniri testantium voluntas. (Hæc ratio prima
 nimis generalis est, multas limitationes admittens. Sunt enim
 multæ voluntates testatorum ineptæ; non attendendæ l. 113. §. fin.
 de leg. 1. Sunt etiam multæ voluntates testatorum, ubi ipsorum
 non interest; quorsum & hæc referenda. Quid enim testatoris
 interest; an hæres vel legatarius liberos suos manumittat, nec ne?
 &c.) Sic deinde hoc accipiendum, quemadmodum si sub conditione
 liberorum emancipandorum ei fuisset legatum, (Parum convenienter,
 nam legatum sub conditione, ante existentem conditionem
 peti

Sed absque
 iustis ratio-
 nibus,

peti nequit) *vel ita relictum, ut eos emanciparet.* (At etiam tale legatum non dat liberis actionem, quia non est causa pecuniaria d. l. 2. C. d. his que sub modo) Cui rei consequens est, quod D. Severus rescripti: Quas neque nam cum quedam mulier nepotes suos heredes instituisset, & ipsum si- adductum lium cohæredem filii suis dedisset, eosque invicem substituisset, rogas- ab Ulpiano setque filium, ut filios emanciparet, non autem rogasset, ut heredita- Severi re- tem eis restitueret, ex auctoritate Divi Severi, emancipare eos com- scriptum æ- pulsus est, iisque restituere hereditatem; & adjectum est, ut, si tar- que irregu- dius id faceret, quasi ex mora usuras prestaturum. Videri enim eum, lare adjuvat. qui moram faceret emancipationi, moram restitutioni fideicommissi eam facere. (Quod certe rescriptum Severi ita exorbitans & irregu- lare est, ut peculiarem dissertationem mereatur ostensio hujus ir- regularitatis. Et nisi me omnia fallunt, videtur ipse Ulpianus, (vel etiam Papinianus vide seq. leg. 93. de condit. & demonstr.) hujus re- scripti consilio suo Auctor fuisse, ejusque irregularitatem in præ- cedentibus defendere voluisse, sed, ut diximus, rationibus parum coherentibus.)

e) Ita enim Ulpianus l. 1. §. 3. si à parente quis manum. sue- De patre pe- rit. Si parens vel accepit pecuniam ut emanciparet, vel postea (i. e. cuniam ac- postquam à patre, etiam non præcedente pacto, emancipatus fu- cipiente, ut erit, vivus in eum filius, (ex liberalitate per conventiones inter vi- filium e- vos) quantum satis est, (h. e. non infra legitimam, aut quantum manciparet. pater renuncians sat esse dixit) contulit, (sub conditione) ne judi- cia (seu ultimam voluntatem) ejus (filii pater) inquietet; (pater patrem cogi postea contra hoc promissum suum in pugnans voluntatem ul- posse. Expo- mam filii emancipati, vel si pecuniam acceperit ut filium emancipa- sitio l. 1. §. 3. ret, nec id fecit, & postea filio huic jure patriæ potestatis succedere si à patr- cupiens) exceptione doli mali repellitur. Hic est sensus verborum quis manu- Juri, estis fatear, me ipsum non intelligere, quis sit ille, qui pa- missi fuerit. trem, in casu, si pecuniam acceperit, ut filium emanciparet, excep- tionem doli mali repellere debeat. Sufficit mihi, quod J. C. tus id nec dicat nec velit, quod Interpretes inde exculpant, patrem qui pecuniam accepit, ut filium emanciparet; cogi posse ad emanci-

pandum. Neque adeo ad institutum meum pertinet disquirere, quomodo hic textus Ulpiani concilietur, cum aliis textibus potissimum cum *l. si quando 35. §. 1. C. de inoff. Testam.* aut an dispositio *d. l. 35.* deroget assertioni præsentis Ulpiani, de eo enim disquirere locus erit, in tractatione de successione.

§. XVI.

Alii modi sine di-patriam potestatem, sine emancipatione, ab imperatoribus inventi. Etenim postea sub imperatoribus alii modi sunt inventi, quibus finiretur, patria potestas, sine emancipatione, si videlicet, ut dictum, pater filiam prostitueret, a) aut infantem exponeret, b) aut incestuosa bigamia se commacularet. c)

a) Ex constitutione Imperatorum Theodosii & Valentiani *l. 12. C. de Episcop. audientia* plenioribus verbis relata in *l. 6. C. de spectac.* Ubi imperatores jubent, ut si pater filiabus necessitatem peccandi imponat, eis liceat *Episcoporum, judicum etiam, defensorumque* implorato suffragio, omni miseriarum necessitate absolvi: ita ut si insistendum eis lenones esse crediderint, vel peccandi ingerant necessitatem invidis, amittant non solum eam, quam habuerint, potestatem, sed & *proscripti pœna* mancipentur exilii. Adeoque vides tum ipso jure liberari filias à patris potestate sine emancipatione.

Aut 2) si infantem exponeret. b) Ex constitutione Imperatorum Valentiniani, Valentis & Gratiani, *l. 2. C. de infantib. expositis.* Unusquisque sobolem suam nutriat. Quod si exponendam putaverit, animadversioni, quæ constituta est, subiacebit &c. nec enim suum quis dicere poterit, quem pereuntem contempsit. Quæ verba ultima etiam de servis expositis discrete loquuntur, recte tamen etiam ad patres, liberos suos exponentes, ob generalitatem suam extenduntur. Inprimis cum hic conveniat *Jus Canonicum cap. un. X. de infant. exposit.* Si à patre, sive alio, sciens ipso, aut ratum habente, (relegato pietatis officio) infans expositus exiit, hoc ipso à potestate sui patris liberatus. *Confet. Novell. 153. c. 1.* quæ tamen iterum de servis expositis loquitur.

c) Ju-

c) Justinianus *Novell. 12. c. 1. & 2.*, constituit, si quis incetas Aut 3) si in-
 contrahat nuptias, & liberos ex priore matrimonio habeat, ut hi cetas nup-
 statim potestate patria liberentur, & bona omnia patris conse-
 quantur, pascere tamen eum debeant, & alia necessaria præbere; heret,
nam, addit, licet legum contemptor & impius sit, tamen pater est.

§. XVII.

Sufficiant hæc de prima parte assertionis, ex (11.) *Libero-*
rum consen-
 doctrina de emancipatione, à voluntate patris de-
 pendente. Secunda est, quod, quia ex libera vo-
 luntate dependeret olim emancipatio, inde neces-
 sario sequatur etiam, quod olim in emancipatione
 non requiretur consensus filii emancipandi, sed pos-
 set etiam invitus emancipari. Et si enim hic com-
 muniter Doctores dissentiant, a) & ipsi jam supra b) *emancipari.*
 facti fuerimus, consensum liberorum requisitum
 esse ab Anastasio, facile tamen responderi potest, &
 hanc dispositionem pertinere, ad mutationes anti-
 qui juris sub Imperatoribus. c)

a) Sic enim Dionys. Gothofredus *ad l. 5. C. de emancip. In-* Textus pro
vito filio non datur libertas Nov. 89. c. 11. Paulus 2. sent. 25. datur dissentienti-
berus invito. Dixi l. penult. §. 1. C. supra de necess. serv. Ita Hu- bus allegati
berus in præf. ad Inst. b. 2. §. 7. Adeo autem voluntaria fuit alio-
quin adoptio, legendum: emancipatio) uti nec pater invitus liberos
emancipare poterit; nec olim, Paulus 2. Sent. 25. in fine l. pen. C.
de emanc. nec hodie. Nov. 89. c. 11. in pr. Et quidem quod Pau-
lum attinet, discrete ait d. l. filius familias emancipari invitus non co-
gitur. Justinianus vero d. Nov. 89. c. 11. Nam si solvere jus patria
potestatis invitum filium non permittitur est patribus, multo magis sub po-
testatem redigere invitum filium, & nolentem, justum non est.

b) Supra §. 10. lit. c. Et clara sunt verba Imperatoris Ana- Potissimum
 stasii

1. 5. C. de emancipat. *Ita si tamen ipse (personæ à patria potestate liberandæ) nihilominus sub gestorum testificatione, vel apud eundem judicem, vel apud alium quemlibet proposito parentum suam etiam voluntatem consonare, vel ante preces oblatas, & sacros apices promulgatos, vel hostia deposuerint, nisi insanes sint, qui & sine consensu etiam hoc modo sui juris efficiuntur.*

Probatur olim liberorum consensum non fuisse necessarium, exinde probatur, quia ea ex jure antiquo terrendi filium profluxit. Vide supra notata ad §. 8. *lit. b.* Desumuntur inde quia patres olim habebant potestatem, filios invitos è domo expellere. *Pronysius Halic. lib. 2. c. 27. ex versione Sylburgii. Pænas etiam in contumaces filios (Græci) statuerunt non graves, pernitentes patribus, eos domo pellere, atque exheredare, præterea non poterant etiam liberos, que perricaces: neque contemptores honestatis levi brachio possunt ad modestiam redigi.* Quapropter apud Græcos sæpe indecora multa in domo expellere. *Quapropter apud Græcos sæpe indecora multa in parentes committunt liberi. Romanorum autem legislator omnem (ut breviter dicam) potestatem patri dedit in filium, idque toto vitæ tempore, sive in carcerem eum detrudere, sive flagris cadeve, sive vitulum ablegare ad rustica opera, sive necare liceat.* Ergo multo magis antea dixerat. Et quid verbis opus est, cum Valerius Maximus *lib. 5. c. 3. & 4.* exempla T. Manlii Torquati, & M. Scauri referat, filios de generis è conspectu abire jubentium. An vero huic juri antiquo Romanorum obstat *l. 6. C. de patr. potest.* ubi Diocletianus & Maximilianus dicunt, quod abdicatio, quæ Græco more ad alienandos liberos usurpata, & *ἀποχρησις* dicta fuerit, Romanis legibus non comprobetur; jam disputare nolo. Huberus in *prælect.* d. 1. putat, hic saltem vetari morem abdicacionis solennem per præconem, salva, ut intellego, potestate filium immorigerum domo pellendi. Sed si quis consideret ea, quæ Dn. Praes in *differt. de Us. Pr. tit. de patr. potest. c. 1.* de diminuta valde sub Imperatoribus patria potestate, & potissimum quoad jus vendendi & oppignorandi, jam sub Dioclesiano §. 45. docuit, verosimile etiam videbitur,

videbitur, Diocletianum hic non tam respexisse ad solennitatem abrogationis, quam ad effectum, & adeo ademisse parentibus jus filium pro lubitu domo pellendi. Idem Huberus *d. l. ad exceptionem à regula* (quod filius invitus emancipari nequeat) refert ea, quæ modo de jure pellendi domo adduxi. Ego mallem invertere, & pro regula afferre jus emancipandi filium invitum, pro exceptione vero, vel potius pro juris illius antiqui mutatione, id An Pauli quod Paulus docet *d. lib. 2. sent. tit. 25. in fin.* Nam in tertio seculo multum ademptum erat patriæ potestati antiquæ, jam tempore Pauli & Ulpiani. *D. dissert. de patr. potest. cap. 1. §. 22. - - 28.* sus filii fuerunt. Quamquam forte iste Pauli locus paululum suspectus videatur, ob ritum requisitum *l. 132. de V. O.* quæ ex aliis libris Pauli desumpta est, ubi casus proponitur, si quis alienum filium suscipiens, tradenti promiserit certam pecuniæ quantitatem, si eum aliter quam ut filium observasset, & queritur, an stipulatio committatur, si promittens eum postea domo propulerit, vel moriens ei nihil testamento reliquerit. Etenim ex his verbis videtur, adhuc Pauli tempore parentibus permissum fuisse, ut liberos domo expellere invitos potuerint, atque sic etiam d. legem intellexit Huberus *d. §. 7.* Sed salva res est. Nam falso hic supponitur, quasi promittens ipsum filium in patriam potestatem susceperit, cum potius casus propositus loquatur de eo, qui alienum filium suscepit, ut tractaret humaniter, tanquam alumnum vel clientem. Ut taceam, quod ista expulsio ex domo non proponatur ibidem, ut factum licitum, sed potius ut fidei datæ repugnans. Ergo nullam causam video, cur recedam à sententia in thesi proposita: Olim ante constitutiones Imperatorum in emancipatione veteri, non fuisse requisitum consensum filii emancipati, in qua sententia confirmor, quod hujus consensu nulla fiat mentio, in descriptione solennitatum istius emancipationis, supra *§. 8. lit. b.* proposita. Quamquam forte rariores fuerint casus, ubi filii emancipati dissenserint, cum parentes emancipantes ipsis emancipatis regulariter prospexerint, ne in egestate casus dabitur, post emancipationem vivere cogerentur, & hoc pacto emancipatio intuitu filiorum emancipatorum, favorabilis potius fuerit, emancipationem odiosa, cum hoc pacto à jugo patriæ potestatis liberarentur, di dissentirent.

& sui juris fierent. Unde etiam Imperator Anastasius *d. l. 5. C. de emancip.* permisit, ut si emancipandi infantes adhuc essent, qui nec consentire, nec dissentire possent, à patre per rescriptum principis possent emancipari, quod non fecisset, si emancipatio liberorum regulariter, in horum præjudicium facta fuisset.

§. XVIII.

Olim nulla dignitas liberabatur, nisi sacerdotalis.

Diximus supra, *a)* ex instituto Romuli nullam dignitatem à patria potestate liberasse. Postea tamen ob cultum religionis & reverentiam Deorum, *b)* flamines Diales & uxores eorum, *c)* item virgines, quæ Vestæ capiebantur, *d)* jam olim in potestate parentum esse desierunt.

Probatur
regula.

a) §. 1. *lit. a.* Idque quoad dignitates seculares etiam ita mansit adhuc usque ad tempora Justiniani, unde Imperator §. 2. *b. 1.* *Filius familias, si militaverit, vel si senator, vel consul factus fuerit: remanet in potestate patris. Militia enim, vel consularis dignitas de patris potestate filium non liberat.*

Exceptionis
origo.

b) Videtur hoc à temporibus Numæ esse deducendum, utpote qui maxime operam dedit, ut cultus Deorum augeretur, & quæ ad religiones ac ceremonias pertinent, ordinavit ac certis libris complexus est, inter alia etiam sacrorum munerum institutionem Flaminiibus & Virginitibus Vestalibus tradens. Dionys. Halic. *lib. 2. c. 65.*

Probatio de
flaminibus.

c) In potestate parentum esse desinunt & hi, qui Flamines Diales inaugurantur, & quæ virgines Vestæ capiuntur. Ulpianus *tit. 10. §. ult.* De Flaminiibus & Uxoribus eorum idem testatur Tacitus *lib. 4. Annal. cap. 16.* in verbis: quando exiret ex jure patrio, qui id Flaminium apisceretur, quæque in manum Flamini conveniret. Adde dissertat. de *Usu Pract. tit. de nupt. c. 1. §. 3. lit. i. p. 6. §. 4. lit. k. p. 12. n. 6. & §. 6. lit. u. p. 21.* De ea vero quæ Flamini nupsisset, idem

idem Tacitus memorat, postea SCto statutum fuisse, ut tantum Mutatio de
sacrorum causa in potestate viri manere deberet, in reliquis debe- uxore fla-
ret manere in potestate patris ut reliquæ uxores. Confer de Fla- minis.
minibus Gellium *lib. X. c. 15.* & quos citat Philippus Caroli *anim.*
ad Gell. d. l. p. 426.

d) Vestalis virgo capiebatur sex annis major & decem annis Requisite
minor, quæ esset patrima & matrima (id est, quæ ex confarreatis virginis Ve-
parentibus genita esset. Vide d. disput. §. 4. *lit. k. p. 13. n. 7.* & stalis,
S. 6. lit. t. p. 20. item quæ lingua debili sensuve aurium diminuta,
aliave qua corporis labe insignia non esset, item quæ ipsa aut cu-
jus pater emancipatus non esset, & cujus parentes alter ambove
servitutum non servierant, neque in negotiis sordidis versati erant.
Gellius *lib. 1. c. 12.* qui simul memorat, virginem Vestalem simul Ejus libera-
ac capta esset & in atrium Vestæ deducta & Pontificibus tradita, co- tio à patria
statim tempore sine emancipatione ac sine capitis diminutione è potestate.
parris potestate exire, & jus testamenti faciendi adipisci. De mo-
re autem rituve capiendæ virginis literas quidem antiquiores non Ritus capi-
extare, nisi, quod ea, quæ prima capta est, à Numa rege sit capta. endæ virgi-
Et memorat etiam Dionysius *d. l. 2. c. 68.* jus eas capiendi vel op- nis.
tandi Numam voluisse penes Reges esse. Ejectis tamen Regibus
hæc potestas Pontificibus data, quo spectat lex Papia, cujus men-
tionem iterum facit Gellius, qua cavebatur, ut Pontificis maximi
arbitratu virgines è populo viginti legerentur, sortitioque in con-
tione ex eo numero fieret, & cujus virginis sortitio ducta esset, ut
eam Pontifex maximus caperet. Refert etiam formulam capiendi An hic mo-
Gellius. Etsi vero quis putare posset pertinere hunc modum si- dus finien-
niendi patriam potestatem ad modos voluntarios, cum patres da patriæ
haud dubie non ægre tulerint, sed potius filias suas aut filios ad di- potestatis
gnitatem flamineam & sacerdotium Vestæ sponte obtulerint; ta- fuerit intui-
men factam fuisse hanc capturam Vestalis virginis & Flaminum tu paren-
(qui & ipsi capiebantur. Gellius *ibid.*) sæpe etiam invitis parenti- tum volun-
bus constat, non quidem exinde, quod idem Gellius memoret, tarius ?
capi virginem propterea dici videri, quia Pontificis maximi manu
prehensa ab eo parente, in cuius potestate est, veluti bello capta
abdu-

abducitur, (nam poterat etiam hæc simulata violentia esse, uti in nuptiis similis ritus simulatæ violentiæ adhibeatur in memoria raptus Sabinarum;) sed quod Svetonius narret in *Augusto c. 31.* quod cum in demortuæ Vestalis locum aliam capi oporteret, ambirentque multi (h. e. ambiendo deprecarentur) ne filias in fortem darent; adjuraverit Augustus, si cujusquam neptum suarum competeret ætas, oblaturum se fuisse eam. Imo memorat & Dio lib. 55. *Quoniam baud prompte ii, qui plane nobiles erant, filias suas ad vestale sacerdotium darent, lege statutum est, etiam è libertinis natas posse capi.* Quamvis non diffidendum sit, etiam ex patribus nonnullos filias suas sponte obtulisse ad sacerdotium, quo casu, monente Gellio, gratia legis Papiæ per senatum fiebat, id est, ritus ille sollemnis capiendi cessabat.

§. XIX.

Postea Justinianus summæ patriciatus dignitati idem privilegium indulgit.

Cum autem ratio status Monarchici non ferret, ut rigor ille Patriæ potestatis, qui temporibus liberæ reipublicæ obtinuerat, amplius observaretur, a) Justinianus initio constituit, ut summa Patriciatus dignitas, b) imperialibus codicillis præfritis, illico filium à potestate patris liberaret. c)

Videlicet ex ratione status Monarchici.

a) *Quis enim patiatur, inquit Justinianus l. fin. Cod. de conratione fil. lib. 12. §. 4. Inst. b. i. patrem quidem posse per emancipationis modum potestatis suæ nexibus filium liberare: imperatoriam autem celsitudinem non valere eum, quem sibi patrem elegit, ab aliena eximere potestate?*

Patricii olim qui.

b) Patricii Romæ plebeis opponebantur ex instituto Romuli, & primo Senatores eorumque posteritas simpliciter hoc nomine gaudebant. Dionys. Halic. lib. 2. c. 8. Postea cum plebs aditum ad honores, ac ita ad Senatum facta esset, multæ etiam senatoriæ gentes plebejæ fuerunt, quæ tamen nobiles erant, non vero Patriciæ. (Sic Claudii omnes erant nobiles; sed alii ex iis patricii,

tricii, quidam etiam plebeji. Sveton. *princ. Tiberii*) Patricii post nobilitatem plebejis communicatam dicti fuere, qui ex antiquissimis patrum, id est senatoriiis familiis erant oriundi, vel qui extra ordinem earum numero erant inserti. (Hoc, & non omnes senatores, fuisse patricios, hæc quatuor Svetonii verba docent *cap. 40. Julii: Senatum supplevit, Patricios allegit.*) Sub Imperatoribus, cum abolita vetustate verba antiqua in modernum usum corrupterentur, patriciatus dignitas à Constantino M. instituta, & Patricii principis patres habitii sunt Zosimus *lib. 2.* Unde Claudianus de Eutropio :

Non aliter poteras principis esse pater.

Formulam Patriciatus integram habet Cassiodorus *lib. 6. variar. c. 2.* Cur *summa* patriciatus dignitas dicatur, cum tamen Gratianus *in l. un. Cod. Theod. de Consulibus lib. 6.* consulatum præponat omnibus fastigiis dignitatum, varii varie respondent, Maxime verosimilis mihi videtur eorum sententia, qui Consulatum pro prima dignitate habent, cuius iurisdictio est conjuncta, at patriciatus erat saltem honor jurisdictione carens, & accedebat aliis honoribus. Vide Huberum *Disput. Fundament. 16. §. 17.* Perezium *in Cod. ad tit. lib. 12. de Consul. n. 7. seq.* Jacob. Gothofred. *in Comment. ad d. l. un. Cod. Theod. Tomo II. p. 74. 75.* Joh. à Felde *Element. juris universi Part. 5. p. 1058.*

c) Fallor, an & hic Justinianus dedit novum specimen legumlationis intemptivæ, aut frustraneæ. Neque enim primo credendum est adhuc tempore Justiniani patres fuisse tam rigidos, ut filios dignitates gerentes, si cuperent, non emanciparent, in primis cum nullum sit dubium, patriam potestatem sub imperatoribus præcedentibus jam valde fuisse restrictam, per dicta *in dissert. de usu pratico iuvuli de patr. potest. c. 1.* Deinde summa patriciatus dignitas non concedebatur quibuslibet, sed illis, qui jam majores dignitates, & ipsam consularem etiam gesserant. Vide *antiores modo citatos.* Ergo non erat prope casus dabilis, ut is, qui Patricius ex privilegio Cæsaris fieret, esset adhuc in patria potestate.

E 3

Ad

Ad quid verbis opus est, habemus contententem Reum. Sic enim discrete Justinianus noster *d. l. fin.* *Et hoc quidem raro contingere satis certum est; nemo enim facile respexit filiumfamilias in patriciatu honorem proventum, (Man hat noch kein Exempel) quem admodum in Consulibus hæc res usitata est: sed ne quid in parte temporis tale eveniat, desgleichen man sich doch so wenig als des Himels Einfall zu versehen,) & sine legibus inveniat, ideo hæc nobis visa sunt sancienda.*

§. XX.

Imo id extendit ad alias dignitates ab oneribus curiæ liberantes.

Postea ut in neotericis inventionibus fieri amat a) privilegium hoc patriciatu ad alias dignitates productum est, hoc est, ad omnes illas, quæ ab oneribus curiæ liberabant, b) ut erant consulatus, consularitas, magisterium militum, præfectura Prætorii, urbis, patrociniæ fisci, aliæque. c)

Ratio extensionis.

a) Forte etiam ideo, quod rideretur Tribonianus intuitu legis de patriciatu, quod ibi, ut diximus, casus vix esset dabilis.

De oneribus Curialium remissionem.

b) *Novell. 81. c. 1. & 2.* De oneribus Curialium communitate varii, sed partim vagi, partim falsi conceptus formantur, quod jam alibi detexi Dn. Præses in *disser. de usu pract. Instit. de legis imitatione cap. 1. §. 8.*

c) *Vide l. fin. Cod. de decur. lib. 10.*

§. XXI.

Salvis utrobique liberis juribus familia.

Id vero ad imitationem ejus, quod modo de Flamine Diali, & Virginibus Vestæ dicatis dictum est, a) pariter constitutum à Justiniano, ut dignitate liberati à patria potestate, non paterentur capitibus deminutionem sed jura familiæ intacta retinerent. b)

a) §. 18.

- a) §. 18. lit. d. ex Gellio.
 b) Novell. 81. cap. 2.

§. XXII.

Quinimo ad imitationem cultus illius Ethnici, *Et simul etiam* Episcopali dignitati tributum, ut liberaret a *iam ad di-* patria potestate, a) sub prætextu, quod qui omni- *gnitatem E-* um sint spirituales patres, b) sub aliorum potestate *piscopalem.* consistere nequeant.

- a) d. Novell. 81. cap. 3.

b) De paternitate hac spirituali ut prolixius agatur, ad In- Titulus pa-
 stituciones juris privati non pertinet; id tamen omittere nequeo, ternitatis
 titulum hunc occasionem dedisse Episcopis, ut ab ipsorum princi- Clero tri-
 pium potestate se exemerint. Vid. Burnetus *Histor. Reform. Ecelesi-* butus eum
Anglic. lib. 1. p. m. 25. ubi, postquam retulisset, quod in Anglia in exemit à
 controversiam vocatum esset, utrum Clerici coram iudicibus se- potestate
 cularibus conveniri possint, ita subiungit: *Quelques deputez au*
Clerge dirent la dessus, qu'un homme ne pouvoit par le droit divin ju-
ger son pere, parce que ce seroit violer le premier commandement de la
seconde table, il s'en suivoit, que les personnes Ecclesiastiques, qui é-
toient autant de peres spirituels, ne devoient point être jugées, par des
personnes seculieres.

§. XXIII.

Illud monitu non erat opus, quod adoptione *Adoptio et-* etiam vel potius in adoptionem datione, amittere *iam ex parte* tur patria potestas, a) & videtur saltem ideo Tri- *modis sol-* bonianus hujus observationis mentionem fecisse, *vendi patr-* ut occasionem haberet laudandi constitutionem *potest.* Justiniani. b)

- a) Quis enim dubitaret, patriam potestatem, si transiret ad *Qua de re* patrem

nullum dubium, patrem adoptantem, extingvi in patre, qui in adoptionem dedit. Neque etiam separandus plane videtur hic modus ab emancipatione, cum & fieret per fictas emancipationes.

De Constitutionibus Justiniani remissive. *b) l. pen. & ult. C. de adop. sed has laudem non mereri jam late ostensum in dissert. de usu pract. tit. Instit. de Adop. c. 1. §. 26. & 27.*

§. XXIV.

Intuitu nepotis nati adspiciendum tempus conceptionis. Id magis notabile, quod nepos ex filio, in emancipationem vel adoptionem dato, genitus, sed jam tempore emancipationis, vel adoptionis conceptus, nascatur in potestate avi. *a)*

Ratio ex Ulpiano, *a) §. 9. b. t. Rationem reddit Ulpianus tit. 7. §. ult. In his qui jure contracto matrimonio nascuntur, conceptionis tempus spectatur, in his autem, qui non legitime concipiuntur, editionis, veluti si ancilla conceperit, deinde manumissa pariat, liberum parit, &c.*

CAPVT II.

Ufus practicus juris Romani in foris Germaniæ.

§. I.

Varius sensus Dd. de usu pract. hujus tituli. **D**e usu practico hujus tituli in foris Germaniæ, varie inter se dissentiunt commentatores ad hunc titulum, *a)* ut quo plures legat studiosus, eo confusior ab illis recedat, quam ante accesserat. Cujus dissensus sunt varix rationes. *b)*

Auctores præcipui *a)* Vide Paulum Voëtium *ad finem hujus tituli p. 257. seq. Hoppium ad b. t. Schulzium Synops. Inst. h. t. Struyck. Us. Mod. ad*

ad tit. ff. de adopt. §. 17. seq. Kulpif. de adopt. & emanc. c. 6. & in huc perti-
 append. ut de Gudelino, Groenvegenio, Simone van Leeven, a- nentes,
 liisque nihil dicam.

b) Primo quod non naturam rei & mores Gentium, inpri- Fontes illius
 mis vero Germaniæ respexerint, sed quod auctoritates Doctorum dissensus.
 coeque secuti sint; aut etiam, quod verba legum Germanicarum
 cavillati fuerint, vel inepte mores Germaniæ ex legibus Romanis
 explicare, & ita quadrata rotundis miscere intenderint. Potissi-
 mus error fuit, quod sibi & Principibus falso persuaserint, ac si pa-
 tria potestas, Romana illa & Justinianea, apud Germanos in usu
 esset, cujus dogmatis falsitatem ostendit jam Dn. Praes in dissert.
 de usu pract. tit. Inst. de patr. potest. cap. 2.

§. II.

Cum vero præterea jam ab alio prolixè tracta- Jam alibi de
 tum fuerit, in specie de usu emancipationis, a) & usu emanci-
 pationis a-
 pationis a-
 tum.
 tem conficiant, hinc mihi quidem in hoc capite li-
 cebit esse breviori.

a) In dissertat. de quasi emancipatione Germanorum, anno Synopsis
 1703, sub Praesidio Dn. Praesidis defensa. Exhibebimus hic saltem dissertatio-
 illius Dissertationis synopsis. Patria potestas Romanorum disse-
 rebat maxime à moribus aliarum gentium, per tradita à Dionysio nis de quasi
 lib. 2. Antiq. Roman. cap. 27. (§. 3.) Etiam in eo, quod pater, si emancipati-
 velle, apud Romanos posset retinere patriam potestatem ad dies one Germa-
 vitæ. (§. 4.) Igitur & emancipatio erat modus solvendi patriam norum.
 potestatem Romanis peculiaris. (§. 5.) Solennitates emancipa-
 tionis antiquæ ex fragmento Caji. (§. 6.) Quæ adhuc tempore
 Diocletiani in usu fuit. (§. 7.) Anastasiani emancipatio, (§. 8.)
 denique Justinianea. (§. 9.) Imprudentia Triboniani in con-
 dendis Pandectis intuitu emancipationis Justinianæ ad mentem
 Francisci Balduini. (§. 10.) Germanorum potestas in liberos pla-

ne differens à patria potestate Romanorum, jam temporibus antiquissimis, (§. II.) Illustrantur dicta ex Covelli jure Anglicano, (§. 12.) Jure Gentium finitur potestas parentum, si non amplius opus educatione & alimentis, (§. 13.) Loca juris Saxonici huc pertinentia, cum observationibus inde deductis. 1.) ex jure provinciali lib. 1. art. 11. (§. 14.) 2.) ex lib. 1. art. 13. (§. 15.) 3.) ex lib. 1. art. 45. (§. 16.) 4.) & 5.) ex libro 2. articulo 19. & 30. (§. 17.) Juris Alemannici seu Svevici compilator valde pronus fuit in jus Justinianum, (§. 18.) Loca ex jure Svevico huc pertinentia 1.) ex jure provinc. cap. 118. (§. 19.) 2.) ex cap. 219. (§. 20.) 3.) ex cap. 286. (§. 21.) 4.) ex cap. 319. §. 2. (§. 22.) 5.) ex cap. 382. (§. 23.) Summa observationum ex jure Germanico, de dimissione liberorum ex potestate parentum, (§. 24.) Doctrinam Romanam de emancipatione nulum plane usum attulisse juri Germanico, (§. 25.) Cum modi Germanorum dimitendi liberos fuerint longè pingviores emancipatione Romana, (§. 26.) Exempla emancipationum in Germania, (§. 27.) Primum Comitis de Lœyventstein ex Kulpisio, (§. 28.) Qui tamen invitus à Camera ad hunc actum fuit adductus, sub prætextu, quod liberi in potestate patris existentes, non possint habere curatorem, (§. 29.) Repugnare huic prætextum & juri Romano & moribus Germanorum, (§. 30.) Exempla alia illud primum infecuta, (§. 31.) Aliud exemplum emancipationis Anastasianæ, sed valde dubium, (§. 32.) Fons erroris, quod introducta fuerint in Germaniam exempla emancipationum, (§. 33.) Assertio videlicet, patriam potestatem Romanorum valere moribus Germaniæ, (§. 34.) quia videlicet Germani sint subditi imperii Romani, (§. 35.) Inde etiam erroneè voluerent, valere etiam modos Romanorum solvendi patriam potestatem, (§. 36.) In specie emancipationem, (§. 37.) tam Anastasianam, (§. 38.) quam Justinianeam, (§. 39.) Confusiones inde ortæ circa doctrinam de quasi emancipatione Germanorum, (§. 40.) 1.) eam esse emancipationem tacitam, (§. 41.) qui assertioni responderetur, (§. 42.) 2.) Separationem liberorum non receptam esse per totam Germaniam, (§. 43.) 3.) Liberos non

non statim per separationem liberari. (§. 44.) 4.) An sufficiat separata œconomia, aut separatio bonorum? (§. 45.) 5.) quod separatio bonorum non fieri possit, invito patre vel filio. (§. 46.) 6.) Quod separatio bonorum fieri debeat judicialiter, (§. 47.) 7.) per matrimonium solum, filiam non liberari à potestate parentum, (§. 48.) 8.) Multo minus filium. (§. 49.) 9.) Monita circa matrimonium filii & filia. (§. 50.) 9.) An majorennitas liberorum sit modus finiendi patriam potestatem? (§. 51.) 10.) An liberi minorennis dimitti possint ex patria potestate. (§. 52.) An vidua minorennis recidat in potestatem parentum? (§. 53.) Monita quædam ad Reformat. Francof. Part. 2. tit. 1. §. 8. & 9. (§. 54. ad finem.)

§. III.

Igitur in genere sic tenendum. Non esse in usu apud Germanos modos solvendi patriam potestatem, à jure civili introductos, sed saltem modos finiendi juris Gentium, a) ut mortem naturalem & separationem, ubi non amplius opus educatione, & alimentis. b)

Assertio generalis de non usu modorum Romanorum finiendi Patriam Potest.

a) Ratio est, quia patria potestas Germanorum non est illa patria potestas Romana, sed ab illa toto cœlo diversa, & saltem principiiis juris naturalis subnixæ, per tradita de usu præf. tit. Instit. de patr. potest. cap. 2. Igitur non entis nulla sunt prædicata, id est, ubi non est patria potestas Romana, ibi non sunt modi finiendi illam potestatem.

b) Mors parentis aut filii omni jure tollit ex una parte obligationem educandi, & alendi filium, ex altera obligationem manus pæobedientiæ parentibus debita. Nam mors omnia jura solvit. Deinde apud omnes gentes, ubi patria potestas, ut apud Germanos magis oneri est parentibus, quam ut commodum ipsis præstet, (ut apud Romanos,) ubi liberi se ipsos sustentare possunt, ralis & separatio.

nec amplius educatione opus habent; nullam parentes causam habent, cur liberos non dimittant ab obedientia, nulla etiam liberis suadere dissentium intuitu separationis posset ratio; nisi forte ignavia, sed hæc tamen nec à parentibus, nec à magistratu attendenda. Cæterum quomodo hæc separatio sit intelligenda, docebunt modo notata ad §. præced.

§. IV.

*Speciales :
mors civilis
non est mo-
dus fin. P. P.*

Ergo patria potestas Germanorum non tollitur morte civili, a) sed manet saltem in suspenso effectus patriæ potestatis, si pater vel filius ab hoste capiatur. b)

*Rationes
speciales
variæ.*

a) Variæ hic accedunt rationes. Primo enim generaliter præmonendum est, mortem civilem tollere saltem jura civilia, non jus naturæ vel Gentium, à quo nec alienum est ipsum jus Romanum, vid. Huber. *d. disputat. fundament. 16. §. 4.* At modo diximus, patriam potestatem Germanorum magis esse juris Gentium, quam juris Romani; alibi ostensum fuit, servos & peregrinos nuptias contrahere (vid. dissert. *de usu pract. distinct. homin. in liber. & serv. cap. 2. §. 47. & de usu pract. tit. Instit. de nuptiis c. 2. §. 13.* Ergo etiam servi & peregrini capaces sunt patriæ potestatis, quia nuptiæ constituunt patriam potestatem. Suo loco, ubi de usu practico libri secundum agenda erit, docebitur, peregrinos non excludi à proprietate bonorum. Unde facile patet, apud Germanos, intuitu ejusmodi jurium, servitutem pro morte civili non fuisse habitam. Imò dicenda ad titulum de capitis diminutione docebunt, Germanos nullam unquam capitis diminutionem agnovisse. Confer interim notas ad *Instit. d. tit. p. 65. seq.* Ubi ergo nulla servitus pœnæ, & nulla deportatio, ibi frustra quaeritur, an ea tollant, an suspendant, patriam potestatem.

*Jura paren-
tum vel li-*

b) A Turcis & aliis populis non Christianis capti etsi hodie non fiant servi (per tradita *de usu pract. distinct. homin. in liber. & serv.*

serv. c. 2. §. 32. seq.) quia tamen servi patriæ potestatis apud nos berorum sunt capaces, & etiam suo modo bona apud Germanos propria bello captorum habuerunt, & hodiernum habent; hinc non opus est, ad horum potestatem, aut dominium defendendum, cum Doctoribus vel recurrere, ad falsam hypothesin de servitute inter Christianos sublata cum Voëtio *ad b. t. §. 5. n. 3.* Stryckio *Usu Modern. ad tit. de statu homin. §. 2.* Hoppio *ad b. t. p. 121.* Quin potius recte ab aliis fuit notatum, & dispositionem legis Corneliæ, & fictionem juris postliminii Romanorum non quidem unquam à Germanis esse abrogatam, sed tamen nec unquam receptam. Vid. Schiltnerum *Execr. 3. ad Pand. §. 2. lit. b.* quamvis postliminium, quatenus est juris Gentium, (de quo agit Grotius *de J. B. & P. lib. 3. c. 9.*) haud dubie etiam apud Germanos sit in usu. Ex hac igitur ratione manent haud dubie in suspenso juris Patris, (vel matris) aut filii in bello captorum, usque ad mortem. Si redeant, omnia jura recuperant, si ibi moriantur, iis demum à tempore mortis naturalis succeditur. Quod nuptias & patriam potestatem attinet, patre capto sive à Turcis, sive ab aliis populis, etiam Christianis, si in tali statu sit, ut ejus consensus non possit impetrari, vel pro consensu libero haberi, filius poterit nuptias contrahere, sine patris consensu, & pater reversus eo magis debet has nuptias approbare, quia jam alibi dictum, etiam dissentium parentum impedire hodie saltem nuptias contrahendas. (vid. *dissert. de usu pract. tit. Inst. de nuptiis c. 2. §. 12.*) Si filius captus sit, & alio modo requisita justarum nuptiarum non deficient, etiamsi millies servus sit, poterit tamen in captivitate nuptias inscio patre contrahere, & liberi inde nati sunt legitimi, & hos in sua potestate retinet, etiam quando postliminio redit ad parentes, qui adeo non habent potestatem rescindendi nuptias.

§. V.

Neque quadrat ad mores Germanorum eman- *Nec emanci-*
cipatio sive Vetus, sive Anastasiana, sive Justiniana- *patio.*
nea, quia ea nullum usum præbet liberis, ex patria
F 3 potesta-

potestate dimittendis. Qui contrariam sententiam defenderunt, & emancipationes judiciales suserunt, aut iusserunt, non intellexerunt, principia juris patrii. a)

Remissio ad alibi dicta. a) Commentarii loco hic esse poterunt supra notata ad §. 2. *hujus capituli*, & quæ Dn. Praeses ex dicta dissertatione repetit in *notis ad Institutiones b. t. p. 66. seq.* Eadem responsio danda est ad exempla emancipationum, quorum meminit B. Beyerus ad *b. t. lit. a. Emancipatio expressa hodie variis fit, non tamen nunquam: cum ejus quatuor exempla mea aetate Lipsia viderim, & fieri solet, si filius cum patre contrahere velit, v. g. hereditati renunciare, immobilia emere &c.* Nam & hæc exempla peperit vana pervasio, quasi apud Germanos, durante patria potestate, pater & filius non possint inter se contrahere, quia scilicet jure Justiniano, pater & filius habeantur pro una persona. Sed & hujus assertionis falsitas ostensa est in *dissert. de usu practico, tit. Instit. de patr. potest. cap. 2. §. 9. 10. & in primis §. 12. lit. x. p. 35.*

§. VI.

Nec dignitas. Cum vero apud Germanos citra omnem dignitatem liberi soleant, etiam sine emancipatione, liberari à potestate parentum, patet, doctrinam Romanorum de dignitate à patria potestate liberante, exiguum habere usum in foris Germaniæ, quamvis & hic amassii juris Justiniani, de usu hujus modi, varia afferre soleant. a)

Varia quaestiones & assertiones Doctorum frustraneæ. a) Constat, quodlibet officium publicum dignitate præditum vel non dari filiisfamilias, vel si detur, regulariter conjuncta habere commoda, quibus se ipsum, separata à patre & economia, sustentare possit filius. Unde facile patet, quid sentiendum sit de regula sequente: *Quæcumque dignitas jure Romano non eximit*

mit filium nexibus paternis, illa nec hodie eum liberat, nisi dignitatis accedat separata œconomia, vel emancipatio judicialis. Vid. B. Strykius *Us Modern. ad tit. de adopt. §. 24.* Nam exceptionis primæ sunt infiniti casus, regulæ ipsius vel nulli, vel certe paucissimi. Idem cum Berlichio ibi citato negare videtur, quod Sacerdotium & Doctoratus non liberet à patria potestate. Sed præter modo notata vellem, ad istas etiam circumstantias hic attendi. Sacerdotes haud dubie regulariter non amplius sustentantur à patre. Accedit jus Canonicum, secundum quod Monachi liberantur à patria potestate. Paulus Voëtius *ad hunc titulum pag. 149.* Imo per principia Juris Canonici, omnis Clerus est exemptus à potestate Principis, quomodo ergo possit esse sub potestate privati. Cum igitur secundum jus Canonicum etiam Doctores & Magistri sint Clerici, etiam hoc intuitu Doctores & Magistri, non erunt sub potestate patria. Sed olim Doctores & Magistri fiebant viri regulariter jam à patria potestate liberati. At moribus hodiernis, ubi tantus est abusus promotionum, ut etiam juvenulis dignitates hæ conferantur, nullum est dubium, quin hæ dignitates, si solæ sint, filios à patria potestate non liberent, & qui ab Episcopatu ex Jure Justiniano hic ad Doctorem argumentantur, vitium in argumentatione committant. Huber. *diß. Dissert. 16. th. 18.* Ergo etiam hodie militia liberabit à patria potestate, & inutilis videtur limitatio, si modo separatam œconomiam habeat, quam tamen addit Hoppius *p. 123.* Nam ubi est miles, qui sit in convicium patris, nisi forte abusive sic dictus, ein zahmer Soldat zu Friedenszeiten. Illustrant dicta, quæ notat Voëtius *ad h. l. p. 250.* in locis præsidariis id se observasse, ut insuper habito consensu patris in nuptiis militis, si quidem persuaderi pater non possit, nuptias recte miles contrahat, modo consensum sui Praefecti adhauerit. Itaque his suppositis, plane frustraneum est disputare cum B. Strykio *diß. §. 24.* Utrum Consilarii Principum Imperii habeant dignitatem Patriciatum, aut an exeant ex patris potestate? Nam quis de hoc ultimo dubitaret, nisi amore juris Justiniani plane fuerit occæcatus?

F I N I S.

194
93

287
179.10

6078

14

DICA INAVGVRALIS
 E
ACTICO
 ITVTIONVM,
 MODIS
POTESTATIS
 ITVR,

A M
 IFICENTISSIMO,
 CIPIE AC DOMINO,
CAROLO,
 IAE, MARCHIONE
 R.G. RELIQA,
 IDERICIANA,
 S I D E
NO THOMASIO,
 NSILIARIO INTIMO, ACADEMIAE
 RE PRIMARIO, FACVLTATIS
 ET H. T. DECANO,
SENTIA
 ALIA CONSEQVENDI
 AL. MDCCXVI.
 POMERIDIANIS
 EXAMINI SVBMITTIT
S LUIS,
 G E N S I S.

A E,
 RNH. HELLERI, 1746

